

Клифърд Саймък

Плацдармът

Не съществува нищо, абсолютно нищо, което да е в състояние да спре работата на един разузнавателен космически патрул. Този патрул е специализирана група, създадена с една-единствена цел: да осигури плацдарм върху чуждата планета, да разшири колкото може повече параметрите на плацдарма и да създаде база, където да има собствено жизнено пространство. Както и да запази това жизнено пространство от външни същества, докато дойде време да си замине.

След като разположиха базата, мозъчният тръст на патрула се залавяше за работа. Обръщаха всичко наопаки. Правеха всевъзможни звукозаписи и представяха цялата информация с поредица от символи, които записваха набързо в изследователските си дневници. Фотографираха, описваха, пресяваха и свеждаха всичко до сбита маса от кодирани и представени със символи факти, които да постъпят в галактическия архив.

При наличието на живот – а понякога имаше живот – патрулът го провокираше, за да се получи съответната реакция. Понякога реакцията беше изключително бурна, друг път криеше още по-голяма опасност, защото протичаше измамно спокойно. Но имаше начини, по които да се овладява и бурната, и измамно спокойната реакция, защото легионерите и техните роботи бяха обучени да се справят с критични положения и знаеха почти всички отговори.

До момента, за който ще стане дума, в Галактиката не съществуваше нищо, което да е в състояние да спре работата на един разузнавателен планетен отряд.

Том Декър се беше разположил удобно в празния салон, въртеше в ръка високата стъклена чаша с лед в питието и със задоволство наблюдаваше първите работи, които излизаха от гърбуха на товарния кораб. Те влачеха след себе си конвейерна лента и Декър безцелно гледаше как забиват подпори в земята, за да инсталират върху тях лентата.

Зад гърба му се отвори врата и Декър се обърна.

– Мога ли да вляза, сър? – попита Дъг Джаксън.

– Разбира се – отвърна Декър.

Джаксън влезе, отиде до големия извит прозорец и погледна навън.

– Какви са изгледите, сър? – попита той.

Декър сви рамене.

– Нова задача. За шест седмици. Или за шест месеца. Зависи какво намерим.

Джаксън седна до него.

– Тук май няма да е лесно – рече той. – На световете, където има

джунгли, винаги е някак по-зловещо.

Декър изсумтя.

– Задачата си е задача. И толкова. Нова работа за вършене, нов доклад за архива. След това ще изпратят или изследователска шайка, или шепа жално блеещи колонисти.

– Или пък ще приберат доклада в архивата и ще го оставят да събира прах още хиляда години – допълни го Джаксън.

– Може да направят каквото си щат – каза му Декър. – От нас се иска да представим свършена работа. Не ни засяга какво ще вършат после другите.

Седяха тихо и наблюдаваха шестте робота, които пуснаха по лентата първия сандък, откъртиха капака му и извадиха седмия робот, като наредиха старателно частите му в утъпканата, иначе висока до пояса трева. След което със задружни сили и без въобще да се суетят, те сглобиха робот №7, завинтиха мозъчната му кутия в металния череп, вдигнаха лостчето за включване към енергийния източник и затвориха гръдната пластинка.

№7 се олюля за миг. Размаха неуверено ръце, разтърси глава. После, вече ориентиран, чевръсто пристъпи напред и помогна на останалите шест робота да свалят от конвейера сандъка, в който се намираше робот №8.

– Отнема малко повече време – каза Декър, – но затова пък спестява място. Ако не опаковахме част от роботите след приключването на всяка задача, щеше да се наложи да използваме двойно по-малко на брой. Складирани се запазват по-добре.

Декър замислено отпи от чашата си, а Джаксън запали цигара.

– Някой ден положително ще попаднем на нещо, с което няма да можем да се справим – каза Джаксън.

Декър изпуфтя презрително.

– Може и тука да стане – не отстъпваше Джаксън, сочейки кошмарната джунгла, която се простираше зад издутата повърхност на наблюдателното стъкло.

– Вие сте мечтател – срязва го Декър. – Влюбен сте в неочакваното. И освен това сте новак. Като ви раздрусат още десетина експедиции, друго ще чувствувате.

– А може и да стане – настояваше Джаксън.

Декър кимна едва-едва.

– Не е изключено. Какво да се прави. Досега не се е случвало, но допускам е и възможно. Стане ли обаче, ще си плюем на петите. Не ни

влиза в работата да водим битки до последна капка кръв. Щом се сблъскаме с нещо, което е прекалено голямо за нас, ще се махнем. Няма да поемаме никакви рискове. – И той отново отпи от чашата си. – Няма да поемаме дори добре обмислени рискове.

Корабът беше кацнал върху нисък хълм наскред малка поляна, скрита от високи тревн, изпъстрена тук-таме с екзотични цветя. Под хълма лениво течеше река – широко разляла се шоколаденокафява вода, която се движеше заспало през огромната, обрасла с преплетени лиани гора.

На всички страни, където стигаеше погледът, се простираше все джунгла – стаен мрак, който дори иззад извития кварц на наблюдателното стъкло сякаш излъчваше заедно с тежкия си лъх на плесен и чувство на заплаха, обгръщащо обраслия с трева хълм. Нямаше признаци на живот, но човек някак инстинктивно усещаше, че в скритите пътечки и тунели на голямата горска земя се спотайват живи същества.

Заредиха робот №8 с енергия, след което осемте робота се разделиха на две групи и свалиха от лентата не един, а два сандъка. Скоро роботите станаха вече дванадесет и започнаха да работят на три групи.

– Така е – каза Декър, като продължи разговора оттам, където бе спрял, и посочи навън с празната вече чаша. – Няма да поемаме дори обмислени рискове. Първо изпращаеме роботите. Те вадят и сглобяват другарите си. После всички се събират, изваждат машинарията и я инсталират. Никой няма да стъпи на земята, докато около кораба не се изгради стоманен пръстен, така че човекът да бъде в безопасност. Джайкън въздъхна.

– Сигурно имате право – каза той. – Нищо не може да се случи. Всичко сме предвидили. Не правим никакви пропуски.

– Че може ли иначе? – попита Декър. Надигна се от креслото, изправи се и се протегна. – Имам да свърша едно-друго – рече той. – Последна проверка, така да се каже.

– Ще поседя още малко тук. Интересно ми е. За пръв път виждам това – извини се Джайкън.

– Ще свикнете – успокои го Декър. – За двайсетина години се свиква.

Декър влезе в кабинета си, вдигна от бюрото си няколко доклада от предварителните проучвания и бавно ги прехвърли, като се спираше, съсредоточаваше се и натрупваше в паметта си най-важните факти за света отвън. Работеше упорито, плюнчеше с език големия си квадратен палец, прелистваше страниците на докладите, наредени на купчина до него, и прехвърляше вече прегледаните на не толкова подредена

купчина вдясно, като ги захлупваше.

Атмосферно налягане малко по-голямо от земното. Високо съдържание на кислород. Гравитация малко по-голяма от земната. Температура – висока. Както е характерно за световите джунгли. Сега навън имаше лек ветрец – поне така му се струваше. Може би често щеше да излиза за ветрец. Нямахше да е лошо. Завъртане около оста – трийсет и шест часов ден. Радиация – никаква от местен произход, но лъчите на слънцето правеха някои бели. Помисли си: да се следи. Бактериално и вирусно равнище – както обикновено. Гъмжило. Очевидно обаче не твърде опасно. Особено след като всички до един бяха инжектирани, имунизирани и натъпкани с хормони до ушите. „Човек обаче никога не е застрахован – помисли си Декър. – Никога не може да е напълно застрахован.“ Беше казал на Джаксън, че няма да поемат дори добре обмислени рискове. Но ето че това беше един предвиден риск и нямахше какво да се прави. Ако някоя гадинка си наумеше да те избере, а организъмът ти не притежаваше защитата да се пребори с нея, човек започваше да си живее с гадинката вътре в него и да се справя с положението, доколкото може. Данни за живот – множество излъчвания. Може би из растителността или дори в почвата беше плъпнала всякаква гадост. Най-вероятно злонамерени животни. Но беше въпрос на навик човек да се справя с тях, без да се излага на опасност. Всичко се преглеждаше, дори когато бе известно, че няма живот – просто за да бъдат напълно уверени в това.

На вратата се почука и Декър извика на човека да влезе.

Беше капитан Кар, командирът на отряда легионери.

Кар поривисто отдаде чест. Декър не стана от мястото си. Нарочно му отговори небрежно. „Няма смисъл – каза си той – да позволявам на този приятел да си създава някакво чувство за равенство, защото всъщност такова равенство не съществува. Един капитан на легион просто не е равен по ранг с коменданта на галактическия разузнавателен отряд.“

– Разрешете да доложа, сър – каза Кар. – Готови сме за излизане навън.

– Добре, капитане, добре – каза Декър и си помисли: „Какво му е на този глупак? Легионът винаги е готов, винаги ще бъде готов, такава е традицията. Защо тогава да изпълнява този празен и формален ритуал? Сигурно причината е в характера на Кар“ – рече си Декър. Легионът с неговата сурова дисциплина, с неговата кореняща се във вековете гордост и с традицията си привличаше хора като Кар, защото представляваше върхът на една съвършена школа за военните духове. „Оловни войници – помисли си Декър, – но доведени до съвършенство.“ Най-

издръжливите воители, които някога са съществували в галактиката. Бяха обучени и дисциплинирани, инжектирани със серуми и хормони против всевъзможните болести, които можеха да ги нападнат в един враждебен свят, бяха получили съответните познания за чуждоземната психология, бяха прецизно индоктринирани да изградят у себе си характеристиките на оцеляващия човек, да устояват и при най-неблагоприятните обстоятелства.

– Няма да сме готови още известно време, капитане – каза Декър. – Роботите току-що започнаха да се разтоварват.

– Добре тогава – съгласи се Кар. – На вашите заповеди, сър.

– Благодаря ви, капитане – каза Декър. Беше съвсем ясно, че иска Кар да си отиде. Но когато Кар се обърна, за да си върви, Декър го повика обратно.

– Какво има, сър? – попита Кар.

– Чудя се нещо... – започна Декър. – Просто се чудя, нали разбира те... Можете ли да си представите да изникне някакво положение, с което Легионът да не успее да се справи?

Лицето на Кар придоби изражение, което беше направо приятно да се наблюдава.

– Боя се, сър, че не разбирам въпроса ви – каза той.

Декър въздъхна и отвърна:

– Така си и мислех.

Преди да падне нощта, роботите бяха разтоварили цялата си работна сила и бяха сглобили повечето машини – достатъчно, за да се образува около кораба малък кръг от точки, в които е разположена алармена инсталация.

Една огнехвъргачка изгори земята на хълма около кораба в кръг с радиус сто и петдесет метра. Един атомен генератор изпълни трудната си задача и изсипа смъртоносните си лъчи върху почвата. Жертвите сигурно бяха неизброими. На някои места пръстта направо вреше, а умиращите животински представители се съпротивляваха само миг, като напразно се мъчеха да избегнат смъртта, която ги покосяваше.

Роботите издигнаха огромни акумулаторни прожектори, които обляха в светлина хълма, и стана светло като ден. Работата продължаваше.

Засега на планетата не бе стъпвал човек.

Вътре в кораба роботите стюарди сложиха маса в салона, така че хранещите се да могат да наблюдават какво става навън.

Когато Декър влезе в залата, целият екипаж с изключение на легионерите, които стояха на постове си, беше дошъл за поредното ядене.

– Добър вечер, господа! – поздрави той.

Тръгна към комендантското място, докато другите чакаха прави отстрани. Седна и чак тогава се чу шумът от столовете, които придърпваха останалите, за да седнат и те.

Сключи ръце, наведе глава и отвори уста, за да изрече обичайните думи. Спря се тъкмо когато очакваха да заговори и думите, които изрече, се различаваха от онези, които знаеше наизуст и бе казвал хиляди пъти дотогава: „Мили боже, ние сме твои послушници в един непознат свят и сме обладани от опасна гордост. Научи ни на смирение и ни поведи към познание, преди да е станало твърде късно, защото, макар да пътуват надалече и да вършат велики дела, хората си остават деца в твоите очи. Благослови хляба, който ще разчупим. Молим те никога да не ни лишаваш от милосърдието си. Амин.“

Декър вдигна глава и погледна седналите. Видя, че някои от тях са изненадани. На останалите явно им беше забавно.

„Чудят се дали още съм с всичкия си – помисли си Декър. – Смятат, че старчето се е умопобъркало. Откъде да знам, може и да са прави. Въпреки че до днес следобед ми нямаше нищо. Докато този младок Дъг Джаксън...“

– Хубави думи каза, момче – рече старият Макдоналд, главният инженер. – Благодарен съм за тях, защото между нас има хора, които няма да сбъркат, ако им обърнат внимание.

По дългата маса започнаха да си подават чинии и съдинки, чуваше се обичайното приятно потракване на прибори и порцелан.

– Тукашният свят изглежда интересен – каза антропологът Уолдърън. – Аз и Диксън бяхме горе и наблюдавахме точно преди залез слънце. Стори ни се, че край реката има нещо. Нещо живо.

Декър изсумтя, докато загребваше от една купа пържени картофи и си ги слагаше в чинията.

– Странно ще е, ако тук не срещнем някакви форми на живот – рече той. – Днес, когато радиационната цистерна мина през полето, разбута доста неща.

– Това, което видяхме ние с Уолдърън, изглеждаше човекоподобно – каза Диксън.

Декър го изгледа с присвити очи.

– Сигурни ли сте?

Диксън поклати отрицателно глава.

– Видимостта беше лоша. Не можем да бъдем абсолютно сигурни. Стори ми се, че са двама или трима. Като направени от кибритени

клички човечета.

Уолдрън кимна.

– Като на детска рисунка – обясни той. – Една черта за тялото, по две черти за ръцете и краката. Кръгче за глава. Ъгловати, лишени от грация и хилави.

– Но се движат грациозно – каза Диксън. – Изящно като котки. Някак се плъзгат по земята.

– Скоро няма да бъдем в неведение – спокойно ги увери Декър. – След ден-два ще ги проучим.

„Странно“ – помисли си той. Почти при всяка експедиция се случваше да се яви някой и да докладва, че е забелязал човекоподобни същества. Обикновено нямаше такова нещо. Обикновено беше плод на въображението. „Хората си го внушават – каза си Декър. – Далече от събранията си, те копнеят да открият в чуждия свят такъв тип живот, който да им се вижда познат.“

Макар че когато срещнеха въпросния „хуманоид“ очи в очи, той обикновено се оказваше толкова отблъскващо непривичен, че редом с него дори един октопод би изглеждал човекоподобен.

Фрейни, старши геологът, каза:

– Мисля си за ония планини на запад от нас, дето ги зърнахме при кацането. Изглеждаха скорошни образувания. Такива места са добри за работа. Още са цели. По-лесно се проучва какво има в тях.

– Ще направим първите си огледи в тази посока – каза му Декър.

Зад издутите наблюдателни стъкла нощта беше пълна с живот под ярката светлина на акумулаторните прожектори. Блестяха лъскавите тела на трудещите се на групи работи. Край тях тежко минаваха тромави машини. По-дребните механизми щъкаха като уплашени бръмбари. На юг небето бе обагрено в червено от бушуващия пожар – изпратените там огнехвъргачки вършеха работата си.

– Ще приготвят площадка за кацане – каза Декър. – Мястото е абсолютно равно, като под на стая, само дето гъсталакът е стигнал и дотам. Но няма да са нужни много усилия, за да се очисти полето.

Стюардите донесоха кафе, коняк и кутия хубави пури. Декър и хората му се разположиха удобно в креслата и спокойно наблюдаваха как върви работата навън.

– Мразя това чакане – каза Фрейни, който с удоволствие пушеше пурата си.

– И то е част от работата ни – рече Декър и си наля още малко коняк в кафето.

Призори и последните машини бяха монтирани, след което или ги прехвърлиха на определените за тях места, или ги струпаха в машинния парк. Огnehвъргачките разшириха кръга около кораба, а три радиационни цистерни непрекъснато обикаляха подире им. Летището на юг беше довършено и свръхзвуковите самолети стояха безпогрешно наредени и чакаха.

Някои от роботите, които засега бяха изпълнили задачата си, се бяха строили плътно във формата на стегнато каре, изрядно и правилно, заемащо съвсем малко място. Стояха в каре и чакаха да дойде времето, когато отново ще потрѣбват – готова за действие запасна човешка сила.

Най-после спуснаха трапа и легионерите излязоха с маршова стъпка в колона по двама – с трясък, с блясък и с толкова безжалостно отмерени движения, че можеха да засрамят машините. Нямаше знамена, нямаше и барабани – това са ненужни подробности, защото легионерската организация, независимо от трясъка и блясъка, се характеризира със суровост и експедитивност.

Колоната се изниза и се превърна в редица, която от своя страна също промени вида си и взводовете потеглиха към очертанятия периметър. Там машините, легионерите и роботите щяха да пазят границата, определена от Земята за този чужд свят.

Няколко робота се заловиха да опъват навес, покрит с ярък брезент на райета, който плющеше от вятъра. Под сянката сложиха маси, столове и преместиха един хладилник, пълен с бира, с допълнителни камери за лед.

Накрая се стигна до момента, когато и обикновените хора можеха да се чувствуват в безопасност и да имат някои удобства, ако напуснат кораба.

„Въпрос на организация – каза си Декър. – На организация и на ефективност. Нищо не бива да се оставя на случайността. Всяко слабо място трябва да се укрепи, преди да е станало наистина слабо. Всяка съпротива да се овладее, преди да се е проявила като съпротива. Определен брой квадратни метри от планетата да се поставят под абсолютен контрол и да се действа оттам.“

По-късно, разбира се, винаги се налага да се поемат някакви рискове – просто не всичко може да се предвиди. Правят се по-далечни разузнавания, при които, колкото и предпазни марки да се взимат от роботите, машините и легионерите, съществува известна опасност. Прави се въздушен оглед, извършва се картографиране, а при тях също има рискови фактори, макар и да са сведени почти до нула.

Винаги обаче съществува базата – напълно сигурната и защитена от проникване база, в която могат да се оттеглят експедиционните групи или въздушните разузнавачи, от която могат да се изпращат подкрепления и да се предприемат контрамерки.

„Няма място за изненади – каза си Декър. – Всичко сме предвидили.“

За миг се почуди какво му имаше снощи. Ясно, причина за това беше глупавият младок Джаксън – вероятно способен биохимик, но несъмнено човек, който не е подходящ за планетен отряд. Нещо е било пропуснато: трябвало е изборната комисия да спре човек като Джаксън, трябвало е да усетят емоционалната му неустойчивост. Не че можеше да направи някоя беля, но сееше съмнение. „Колкото да дразни – помисли си Декър. – Нищо повече.“

И Декър стовари цял куп книжа върху дългата маса под яркия навес. Намери сред тях един свитък картографска хартия, разгъна го, опъна го и го забодя с кабърчета в четирите краища. Върху хартията грубо бяха отбелязани с молив част от реката и планините на запад. Базата беше обозначена с кръстче, заобиколено с кръг. По останалата част на картата нямаше нищо.

Но скоро празното място щеше да бъде запълнено. Картата щеше да се оформя и обогатява с всеки изминал ден.

От летището на юг в небето се стрелна реактивен самолет, лениво изви и се изправи, поел в западна посока. Декър отиде до края на сянката, хвърлена от навеса, и гледа самолета, докато той изчезна в далечината. Сигурно бе пилотиран от Джарвис и Донъли, натоварени със задачата да направят предварително проучване на югозападния сектор, намиращ се между базата и планините на запад.

Още един самолет лениво се вдигна във въздуха, сподирян от пушека на изгорелите газове, набра скорост и се гмурна в небето. „Фриман и Джоунс“ – рече си Декър.

Върна се до масата, дръпна назад един стол и седна. Взе един молив и разсеяно започна да почуква по почти празната карта. Чу, че от площадката зад гърба му излетя трети самолет.

Погледът му се спря на базата. Тя вече не изглеждаше новопостроена и нелепа. Започнала бе да напомня с нещо на Земята, в нея имаше нещо от ефикасността и здравия разум на земляните, които се стремят към завършеност.

Наоколо се навъртаха хора на малки групи и разговаряха. Един човек приклекна – явно обсъждаше нещо с три приклекнали робота.

Другите обикаляха и се ориентираха в обстановката.

Декър изсумтя от задоволство. „Свестни хора“ – рече си той. Повечето щяха да чакат и да се заловят истински с работа едва когато се съберат данни от първите огледи, но дори докато ги чакаха, хората се стремяха да не си губят времето напразно.

Щяха да вземат проби от почвата и да ги изследват. Животът, който гъмжеше в почвата, щеше да бъде уловен и донесен от ухилените роботи, гърчещите се гадинки щяха да бъдат обездвижени и подробно проучени: щяха да ги снимат, да ги гледат на рентген, да им направят дисекция, да ги анализират, да ги подложат на тестове и да наблюдават реакциите им. Щяха да опишат дърветата и растенията и да се помъчат да ги класифицират. Щяха да изкопаят трапове, за да разгледат слоевете на почвата. Щяха да направят химически анализ на речната вода. Да съберат с драги животински организми от дъното. Да пуснат сонди, за да проверят водните пластове.

Всичко това щеше да бъде извършено веднага щом приключеха разузнавателните полети и самолетите се завърнеха с данни за други области, където да бъдат направени проучвания.

След получаването на отчетите, хората щяха да се заловят сериозно с работа. Геолозите и минералозите щяха да проникнат през кожата на планетата. Предстоеше да издигнат метеорологични кули. Ботаниците щяха да съберат образци от по-отдалечените места. Всеки човек щеше да върши това, за което имаше специална подготовка. Отчетите от проучванията щяха да се съсредоточават в базата, да бъдат съпоставяни и така щеше да се сглоби цялостната картина.

Предстоеше работа, много работа. Денонощна работа. И през цялото това време базата щеше да представлява частица от Земята – няколко квадратни метра твърдина, която да устоява на всичко, което може да й противопостави чуждият свят.

Декър се разположи удобно на стола и усети ветреца, промъкваш се под брезента – лек ветрец, който рошеше косата му, разлистваше книгата по масата и се опитваше да се пхне под забодената с кабърчета карта. „Приятно е тук“ – помисли си Декър. Но нямаше да остане приятно за дълго. Почти без изключения този период скоро свършваше.

„Някой ден – помисли се Декър – ще открия приятна планета, където времето винаги е прекрасно, има изобилие на храна, местните жители са достатъчно интелигентни, за да разговаряш с тях, държат се приятелски във всяко едно отношение, и тогава ще остана там. Ще откажа да си замина, когато космическият кораб се приготви за излитане. Ще

изживея остатъка от дните си в този чуден кът на гадната Галактика, на Галактиката, която е изпостаяла от глад, полудяла от дивашина и пропита със самота, самота, неподлежаща на описание.“

Унесен в блянове, той вдигна очи и видя, че на входа на навеса стои Джаксън и го наблюдава.

– Какво има, Джаксън? – попита Декър, мигновено обзет от лошо предчувствие. – Защо не сте...

– Водят един туземец, сър – задъхано докладва Джаксън. – Един от онези, забелязани от Уолдрън и Диксън.

Местният жител беше човекоподобен, но не беше човек.

Както бяха казали Уолдрън и Диксън, той приличаше на същество, направено от клечки, напомняше рисунка на четиригодишно дете. пресъздадена от плът и кръв. Беше гол и черен като катран, но очите, които се вираха в Декър от тиквоподобната глава, имаха ясен поглед и в тях светеше нещо, което би могло да се определи като интелигентност.

Декър се взря в тези очи и настръхна. Отмести погледа си и видя – хората са се събрали около навеса, чакат смълчани и също са настръхнали. Тогава бавно протегна ръка към единия от двата комплекта слушалки на мислогофа. Пръстите му обгърнаха апарата и за миг Декър усети неясно, но силно нежелание да си ги сложи на главата. Контактът с чуждоземен разум – от опита да го постигнеш до осъществяването му – е нещо притеснително. На човек започва да му се гади, полазват го тръпки. „Защото човек не е бил създаден с нагласата да го върши – каза си Декър. – Подобно преживяване излиза извън рамките на житейския му опит.“

Декър бавно вдигна слушалките, сложи ги на главата си и посочи втория комплект.

Чуждите очи дълго го гледаха, а съществото стоеше и не се помръдваше.

„Не е страхливо – помисли си Декър. – Изисква се истинска, неподправена храброст, за да се явиш внезапно в една непозната обстановка, изникнала изневиделица сред познатия ти пейзаж, и да стоиш неподвижно, без да свеждаш глава, заобиколен от същества, които ти се струват излезли от някакъв невероятен кошмар.“

Хуманоидът направи още една крачка към масата, протегна ръка и взе слушалките. Засуети се, понеже апаратът не му беше познат, но накрая го нахлуши на главата си. И през цялото време не откъсваше погледа си от очите на Декър – беше непрекъснато нащрек.

Декър се насили да се отпусне, насила внуши на разума си, че не

трябва да изпитва враждебност и напрежение. В това отношение трябваше да внимава. Вместо да подплашва странните същества, човек трябваше да се стреми да ги котка, да ги успокоява, да ги кара да усетят добрите му намерения. Съществата също изпитваха притеснение и една внезапно проблеснала мисъл или дори намек за безцеремонност от страна на човека можеше да ги изпъне като струна.

„Тук има разум – каза си Декър, като се мъчеше да съдържи вълнението си. – Има повече разум, отколкото може да се предположи на пръв поглед. Достатъчно разум, та съществото да разбере, че трябва да си сложи слушалките, и смелост, за да го направи.“

Декър долови първия мисловен полъх откъм човека клечка и сърцето му внезапно се сви. Усети болка в гърдите. В това, което бе доловил, нямаше нищо страшно, нищо, което би могъл да изрази с думи, но в него се криеше нещо чуждо, както една миризма може да изглежда чужда. Криеше се някакъв нечовешки подтекст, от който косите настръхваха. Декър се съсредоточи да потисне задавилата го вълна от гадно отвращение, мъчеше се да надделее над приятелските чувства, които си бе внушил. „Ние не се мразим – насилваше се да си помисли Декър. – Ние не се мразим. Ние не се мразим. Ние не...“

– Не биваше да идвате – възприе Декър мисълта на човека клечка.

– Няма да ви навредим с нищо – помисли в отговор Декър. – Ние не се мразим. Няма да ви навредим. Няма да...

– Никога няма да си заминете оттук – каза хуманоидът.

– Нека станем приятели – помисли си Декър. – Нека станем приятели. Имаме много познания. Ще ви помогнем. Ще...

– Не биваше да идвате – повтори мисълта си хуманоидът. – Но след като вече сте дошли, няма да можете да си заминете.

„Трябва да отвлека вниманието му – помисли си Декър. – Да отвлека вниманието му.“

– Добре тогава – изпрати следващата си мисъл той. – Няма да си заминаваме. Ще останем тук и ще се сприятелим с вас. Ще останем и ще ви научим на някои неща. Ще ви дадем онова, което сме ви донесли, и ще останем при вас.

– Няма да си заминете – гласеше мисълта на човека клечка, и начинът, по който той разсъждаваше, внушаваше такава студена и разбираща се от само себе си логика, че Декър усети как изстива. Хуманоидът не се шегуваше – не се шегуваше ни най-малко. Нито драматизираше, нито заплашваше, но и не блъфираше. Той действително смяташе, че хората няма да си заминат, че няма да доживеят мига да напуснат

планетата. Декър вътрешно се усмихна.

– Ще умрете тук – каза мисълта на хуманоида.

– Ще умрем ли? А каква е смъртта? – попита Декър.

Мисълта на човека клечка изразяваше чисто отвращение. Той преднамерено бавно протегна ръка, свали слушалките и внимателно ги постави на масата. После се обърна и си тръгна. Никой не направи опит да го спре.

Декър също свали слушалките си и с трясък ги сложи на масата.

– Джаксън – каза той. – Свържи се с легионерите и им поръчай да го пуснат да мине. Нека си върви. Да не правят опит да го спират.

Комендантът седеше, останал без сили и гледаше лицата, които го заобикаляха. Уолдрън попита:

– Какво стана, Декър?

– Осъди ни на смърт – отвърна Декър. – Каза, че няма да си заминем от планетата. Каза, че ще умрем тук.

– Силни думи – рече Уолдрън.

– Не се шегуваше – добави Декър и уморено махна с ръка. – Разбира се, това е защото се заблуждава. Наистина си мисли, че могат да ни попречат да си заминем. Мисли си, че всички ние ще умрем.

Положението всъщност изглеждаше забавно. От джунглата беше излязъл един гол хуманоид и беше заплашил, че ще ликвидира разузнавателния отряд. Как можеше въобще да си въобразява подобно нещо? И да бъде толкова сигурен?

Но върху никое от лицата, заобиколили Декър, не се виждаше усмивка.

– Не бива да се подаваме на такова настроение – каза Декър.

– Въпреки това ще трябва да вземем предпазни мерки – заяви Уолдрън.

Декър кимна.

– Веднага ще обявим положение на бойна готовност. И ще чакаме, докато се уверим, че... че... – Гласът на Декър заглъхна.

Докато се уверява, че... какво? Че един дивак от чужд свят, който ходи гол и не носи със себе си никакъв предмет на материална култура, може да заличи от лицето на планетата група човеци, защитени от стоманен пръстен, оградени със стража от машини, роботи и воители, на които беше известно от игла до конец как да се справят бързо и безжалостно с всеки, изпречил се на пътя им с враждебни намерения?

Нелепо!

Разбира се, че това беше нелепо. И все пак в погледа на човека

клетка се криеше разум. Това бе не само разумно, но и храбро същество. Беше застанало в кръга на чуждите за него същества, без да му мигне окото. Беше се изправило срещу неизвестността и беше казало каквото имаше да каже, и след това си беше отишло с достойнство, което би направило чест на всеки човек. Сигурно се досещаше, че чужденците зад стените на базата са от друга планета, след като каза, че не е трябвало да идват. Съществото знаеше – това си личеше от мислите му, – че те не принадлежат към неговия свят.

Беше разбрало, че от него се иска да си сложи слушалките на главата, но дали го направи поради интелигентност, или защото прояви храброст, нямаше да се разбере. Нямаше как да разберат дали е знаело предварително за какво служат слушалките. А в такъв случай фактът, че си ги бе сложило, можеше да се причисли към областта на необяснимите неща.

– Как ти се струва на тебе? – попита Декър.

Уолдън му отговори с равен глас:

– Ще трябва да внимаваме. Да не направим погрешна стъпка. Да вземем всевъзможни предпазни мерки, след като сме получили предупреждение. Но няма причини да се страхуваме, можем да се справим напълно с положението.

– Той блъфираше – каза Диксън. – Искаше да ни уплаши, за да си заминем.

Декър поклати глава.

– Грешиш. Аз се опитах да блъфирам, но не излезе нищо. Ние сме сигурни в едно, а той е не по-малко сигурен в обратното.

Работата продължаваше. Нападение срещу базата не бе предприето.

Самолетите излитаха с рев и изчезваха, свистейки, за да попълват картата на планетата. Експедиционните групи предпазливо се придвижваха. Пред тях вървяха тежки машини, които прорязваха, изсичаха и прегаряха път дори през най-непокорния терен, на който попадаха. Отстрани ги пазеха роботите и легионерите. На далечни точки издигаха метеорологични станции с радиовръзка и самопишещите устройства в базата нанасяха на лента данните, изпращани от тях.

Други експедиционни групи бяха откарани със самолети до специални области, определени за по-задълбочени проучвания и изследвания.

Не се случи нищо извънредно.

Дните минаваха. Седмиците се изнизваха. Машините и роботите наблюдаваха, легионерите бяха в пълна готовност, а хората гледаха да изпълнят задачите си по-бързо, за да си заминат от планетата.

Намериха залежи от каменни въглища и ги нанесоха на картата. Откриха находище от желязо. В една част от планините на запад имаше изобилие от радиоактивни руди. Ботаниците установиха, че има двайсет и седем вида ядовити плодове. В базата гъмжеше от животни, които бяха уловили за изследвания, а впоследствие започнаха да отглеждат за компания.

Откриха и селото на човека клечка. Не представляваше кой знае какво. Колибите изглеждаха първобитни. Канализацията практически не съществуваше. Жителите бяха миролюбиви.

Декър напусна стола си под раирания брезент, за да поведе група към това село.

Групата навлезе в селището предпазливо, с готови за стрелба оръжия. Внимаваха обаче да не се движат прекалено бързо, нито да говорят припряно – гледаха да не направят каквото и да е, което да се възприеме враждебно.

Туземците стояха на праговете на домовете си и ги наблюдаваха. Не говореха, по лицата им не помръдваше и едно мускулче. Просто наблюдаваха как хората крачат към центъра на селото.

Там роботите монтираха маса и поставиха върху ѝ мислографа. Декър седна и сложи едните слушалки. Останалите от групата чакаха настрани. Декър чакаше на масата.

Чакаха цял час, но никой от туземците не се помръдна. Никой не пристъпи напред, за да си сложи другите слушалки.

Декър уморено свали слушалките си и ги остави на масата.

– Няма смисъл – каза той. – Нищо няма да излезе. Вървете да правите снимки. Можете да правите каквото си искате, само гледайте да не разтревожите туземците. Нищо не пипайте.

Той извади носна кърпа и избърса запотеното си от горещината лице.

Приблужи се Уолдрън и се облегна на масата.

– Как ти се струва тая работа? – попита го той.

Декър сви рамене.

– Мира нямам – каза той. – Мисля си само за едно. Сигурно греша. Не може да съм прав. Обаче ми хрумна нещо и не мога да се освободя от тази мисъл.

– Случва се – рече Уолдрън. – Понякога и най-нелогичното нещо засяда в главата на човек и не се маха.

– Мисълта е следната – продължи Декър. – Те са ни казали всичко, което са имали да ни казват. Няма нищо друго, което да желаят да ни

кажат.

– Значи това ти хрумна? – попита Уолдърн.

Декър кимна.

– Странно е, че си го мисля. Хрумна ми изневиделица. Не може да е така.

– Кой знае – рече Уолдърн. – Тук е пълно със странни неща. Обърни внимание, че нямат нито едно желязно сечиво. Никъде не се вижда и парченце метал. Готвят в съдове, изработени от някакъв мек, приличаш на талк камък. Малкото сечива, които имат, също са каменни. Въпреки това са постигнали определено културно развитие. И то без метал.

– И са умни – рече Декър. – Виж ги само как ни гледат. Не се страхуват. Просто чакат. Спокойни са и са уверени в себе си. А онзи приятел, който дойде в базата, знаеше как да си служи със слушалките.

Уолдърн замислено изцъка с език.

– Най-добре да се връщаме в базата – рече той. – Става късно.

И той вдигна ръка към очите си.

– Часовникът ми е спрял. Колко е часът, Декър?

Декър вдигна ръка по същия начин и Уолдърн го чу как шумно пое въздух. След това Декър бавно вдигна глава и погледна Уолдърн.

– И моят часовник е спрял – рече той с глас, който беше почти шепот.

Известно време те стояха като истукани, изгубили способността си да се помръднат, а причината беше нещо, което при други обстоятелства би представлявало само нищо и никакво неудобство. После Уолдърн скочи, изправи се и се обърна рязко към хората и роботите.

– Всички насам! – извика той. – Назад към базата! Бързо!

Хората се разтичаха. Роботите заеха местата си. Колоната тръгна с маршова стъпка. Туземците стояха пред къщите си ги гледаха.

Декър седна на съгъваемия стол и се заслуша. Брезентът плъщеше леко на вятъра, вятърът му вдъхваше живот, а брезентът се смееше и си говореше на глас. Един фенер висеше закачен на кука над главата на коменданта и плавно се полюшваше, сенките пробягваха и от време на време заприличваха на сенки, хвърляни от живи, движещи се неща. До един от стълбовете на навеса тихо стоеше тремав робот.

Декър флегматично протегна ръка и разбърка с пръст купчинката колелца и пружини върху масата.

„Зловещо е – помисли си той. – Зловещо и налудничаво.“

Вътрешностите на часовници, въргалящи се по масата. Не само от два часовника – от неговия и Уолдърновия, – а от още много други

часовници, свалени от ръцете на други хора. И всички часовници мълчаха, спрели да изпълняват задачата си – да отмерват времето.

Отдавна беше паднала нощта, но в базата кипеше оживление, което беше едновременно и трескаво, и потайно. Хората се движеха в тъмното и прекосяваха ярко осветените места, където грееха прожекторите, издигнати от роботите преди толкова седмици. Ако човек наблюдаваше отстрани, би усетил, че всички се движат, обладани от чувство за обреченост, но също така би разбрал, че дълбоко в себе си хората знаеха, че не са в състояние да се боят от тази обреченост. Нямахше нищо определено, което човек може да вземе в ръце или да посочи и да каже: „Ето от това се бойте!“ Нямахше посока, към която да се обърне и да каже: „Ето там се крие нашата гибел и чака мига да ни връхлети.“

Налице имаше само една дреболия: часовниците спряха да вървят. Това беше едно просто нещо, за което би трябвало да има просто обяснение.

„Само дето на една чужда планета никое явление, никое премеждие или произшествие, не може да се приема за «просто» нещо, за което непременно да се очаква да има «просто» обяснение. Защото на чуждата планета матрицата на причината и следствието или математическият модел на вероятностите може и да не бъдат валидни така, както са валидни на Земята... Има само едно правило – помисли си Декър. – Само едно: не поемай никакви рискове. Това е единственото безопасно правило, което трябва да се следва, единственото!“

И като следваше това правило, Декър нареди всички експедиционни групи да се завърнат в базата. Нареди на екипажа да подготви космическия кораб за преждевременно отлитане. На роботите заповяда да имат готовност при нужда веднага да качат машините на борда и дори да захвърлят машините и да заминат без тях, ако обстоятелствата го налагат.

Когато свърши тази работа, не оставаше нищо друго, освен да се чака. Да се чака, докато експедиционните групи се завърнат от далечните си лагери. Да се чака, докато се открие предполагаемата причина за развалянето на часовниците.

„Човек не бива да си позволява да изпада в паника от това нещо – каза си Декър. – Трябва да приеме съществуването му и да не го пренебрегва. Просто едно обстоятелство изисква да се вземат определен брой предпазни мерки. Не се е стигнало до положение, при което човек да загуби всякакво чувство за съизмерност.“

Не можеха да се върнат на Земята и да кажат: „Ами, значи,

часовниците ни спряха и ние...“

Чуха се стъпки и Декър се обърна. Беше Джаксън.

– Какво има, Джаксън? – попита той.

– Лагерите не отговарят, сър – каза Джаксън. – Радистът направи опит да се свърже с тях, но те не отговарят. Нищо не се чува по радиостанцията.

Декър изсумтя.

– Не се безпокойте. Ще отговорят. Не бързайте.

Още докато изричаше тези думи, Декър изпита желание поне малко да повярва в успокоението, което се мъчеше да внуши. За миг усети, че ужасът го залива като вълна, но успя да се овладее.

– Седнете, Джаксън – каза той. – Седнете да изпием по една бира, а после ще отидем при радиста да видим какво става.

И Декър почука по масата.

– Донеси бира. Две бири.

Роботът, застанал до навеса, не отговори.

Декър поръча бира с по-висок глас. Роботът продължаваше да стои неподвижно.

Декър опря свитите си в юмруци ръце на масата и понечи да стане, но краката му изведнъж се подкосиха. Омекнаха като гумени.

– Джаксън – задъхано рече той, – идете и потупайте онзи робот по рамото. Кажете му, че искаме бира.

Видя как, когато младият човек стана и бавно тръгна, лицето му преbledня от страх. Самият той усети, че ужасът го парализира, и гърлото му се сви.

Джаксън застана до робота, колебливо протегна ръка и леко го потупа по рамото. После го потупа по-силно. И тогава роботът се строполи ничком!

По утъпкания плац се чуваше топуркане – някой тичаше към навеса.

Декър се обърна и се намести добре на стола в очакване на човека, който тичаше.

Беше Макдоналд, главният инженер.

Спря пред Декър и ръцете му, с попукани и пропити със смазка длани от дългите години, през които бе водил борба с упорстващи машини, се протегнаха и се вкопчиха в страничните дъски на масата. Покритото му с бръчки лице бе разкривено, сякаш се готвеше да заплаче.

– Корабът, сър... Корабът...

Декър кимна почти небрежно.

– Зная, господин Макдоналд: Двигателите са отказали.

Макдоналд преглътна.

– Големите части са наред, сър. Но малките механизми... Включващите устройства...

Макдоналд изведнъж се сепна и втренчи очи в Декър.

– Но вие знаете... Откъде знаете?!

– Знаех, че някой ден това ще се случи – отвърна Декър. – Е, не точно по същия начин. Но имаше само няколко възможни начина. Знаех, че ще дойде денят, когато щастиято ще ни изневери. Разбира се, както всички, и аз говорех големи приказки, но знаех, че този ден е неизбежен. Денят, когато ще сме взели всички възможни мерки, освен една, за която не сме се досетили, и точно тази пропуснатата възможност ще ни погуби.

Мислеше си: „Туземците не употребяват метал. В селото им нямаше нищо, направено от метал. Съдовете им бяха каменни, никой не носеше метални украшения. Сечивата им също бяха от камък. При все това туземците са достатъчно интелигентни, достатъчно цивилизовани и културни, за да са открили как се обработват металите. Защото на планетата има метал – големи рудни находища в западните планини. Може би преди много векове туземците са се опитвали, изработвали са метални сечива, но всичко направено се е разпадало в ръцете им само след няколко седмици. Цивилизация без метал... Култура без метал... Немислимо! Вземете метала от човечеството и то ще се върне към пещерния живот. Вземете метала от човечеството и то ще остане завинаги на Земята с голи ръце.“

Уолдърн дойде под навеса. Крачеше тихо в настъпилата тишина.

– Радиостанцията мълчи – каза той, – а роботите мрат като мухи. Плацдармът е осеян с телата им като в гробище на работи.

Декър кимна.

– Най-напред ще откажат малките механизми, най-прецизно изработените – каза той. – Часовници, радиочасти, мозъчни схеми на работи, включващи устройства. После ще дойде ред на генераторите и няма да имаме нито светлина, нито енергия. После ще се разпадат машините и оръжията на легионерите ще се превърнат в тояги. После вероятно ще дойде краят и на всички неща с по-големи размери.

– Когато говори с туземеца – рече Уолдърн, – той ни го каза: „Никога няма да си заминете оттук.“

– Но тогава не го разбрахме – припомни му Декър. – Сметнахме, че ни заплашва, а знаехме, че сме прекалено значителни и добре

охранявани, за да ни е страх от заплахи. Излиза обаче, че той въобще не ни е заплашвал. Просто ни е осведомявал! – И Декър безпомощно разпери ръце. – И каква е всъщност причината?

– Никои не знае – тихо отвърна Уолдърн. – Поне засега. По-късно може и да си я изясним, но това няма да ни бъде от полза. Може да е някакъв микроб. Или вирус. Нещо, което се храни с желязо, след като желязото е било изложено на топлина или е в сплав с други метали. Не използва желязна руда, защото в противен случай залежите, които открихме, отдавна нямаше да съществуват.

– Ако това е истина – рече Декър, – значи благодарение на нас за пръв път от много време се е нахранило до насита. Сигурно не е яло от хиляда години. От милиони години. На планетата не се произвежда метал. Как тогава е оцеляло? Как е все още живо, без да е имало какво да яде?

– Нямам представа – каза Уолдърн. – Може и да не е организъм, който поглъща метали. Може да е нещо друго. Нещо във въздуха.

– Изследвахме въздуха – напомни му Декър и веднага, щом изрече тези думи, усети колко са глупави. Бяха изследвали атмосферата, но няма бе възможно да открият нещо, на което не се бяха натъквали дотогава? Аршинът, с който мереше човечеството, беше къс, ограничаваше се в рамките на познатите неща, ограничаваше се в рамките на личния опит. Човек се пазеше от очевидното и въображаемото, но не можеше да се предпази от неща, които не бе в състояние нито да опознае, нито да си представи.

Декър стана и видя, че Джаксън все още стои до навеса, а роботът е проснат в краката му.

– Сега получихте отговор на въпроса си – каза Декър на биохимика. – Нали си спомняте какво ме питяхте първия ден в салона?

Джаксън кимна.

– Спомням си, сър.

Изведнъж Декър си даде сметка, че в цялата база цари тишина.

Откъм джунглата появя ветрец и брезентът про шумоля.

И тогава за пръв път, откакто бяха кацнали, Декър усети, че вятърът носи чуждата миризма на един чужд свят.

КРАЙ

© 1951 Клифърд Саймък
© 1988 Огняна Иванова, превод от английски

Clifford Simak
Beachhead, 1951

Сканиране и OCR: Мандор, 2001
Източник: <http://sfbg.us>

Публикация:

Складът на световете. Американски фантастични разкази
Първо издание
Библиотека „Фантастика“, № 53

Съставител и преводач ОГНЯНА ИВАНОВА, 1988
Редактор АСЕН МИЛЧЕВ
Художник ВЕНЕЛИН ВЪЛКАНОВ, 1988
Библиотечно оформление ВАСИЛ МИЛОВСКИ
Художествен редактор БОРИС БРАНКОВ
Технически редактор СПАС СПАСОВ
Коректор МАЯ ХАЛАЧЕВА

Индекс 11/95376/6287-12-88

Американска. Дадена за печат м. XI.1987 г. Подписана за печат м. XII.1987 г. Излязла от печат м. III.1988 г. Формат 32/70/100, Изд. Коли 17,50. Печатни коли 27. УИК 18,49. Цена 2,82 лева.

Държавно издателство „Отечество“. Пл. „Славейков“ № 1, София
Държавна печатница „Георги Димитров“, бул. „Ленин“ № 117, София
с/о Jusautor, Sofia

Преводът е направен по: The Penguin Science Fiction Omnibus (1973); The Golden Apples of the Sun (1970); Short Science Fiction Tales (1963); Tiger by Tail, David MacKAY (1951); The Worlds of Clifford Simak (1953).

Предговор: Въведение, Айзък АЗИМОВ (Из предговорът към „Петдесет научнофантастични разказа“, изд. „Колиър-Макмилън“, Ню Йорк, 1962) – с.5–8;
Послеслов: Няколко думи за сборника и авторите – О.И [Огняна ИВАНОВА] – с.426–430.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/979>]